

HISTORIE OVERASSELT WIE HADDEN HET VOOR HET ZEGGEN?

Benedictijnen, Cisterciënzerinnen, Adel, Kerk en Burgers

1. Benedictijnen van St. Valéry: 9de – 16de eeuw
2. Cisterciënzerinnen van Graefenthal: 13de -16de eeuw
3. Adel: hoogtepunt 17de eeuw
4. Reformatie: vanaf ca. 1600
5. Burgerlijke elite: vanaf 1718
6. Moderne tijd: alle burgers gelijk?

BENEDICTIJNEN VAN VALÉRY-SUR-SOMME

LES BIENS HOLLANDAIS de l'Abbaye de SAINT-VALÉRY-sur-la-MER

LE PRIEURÉ D'OVERASSELT.

Documents inédits

par M. le Docteur Eugène LOMIER, membre non résidant

AVANT-PROPOS

LES SOURCES OU J'AI PUISÉ

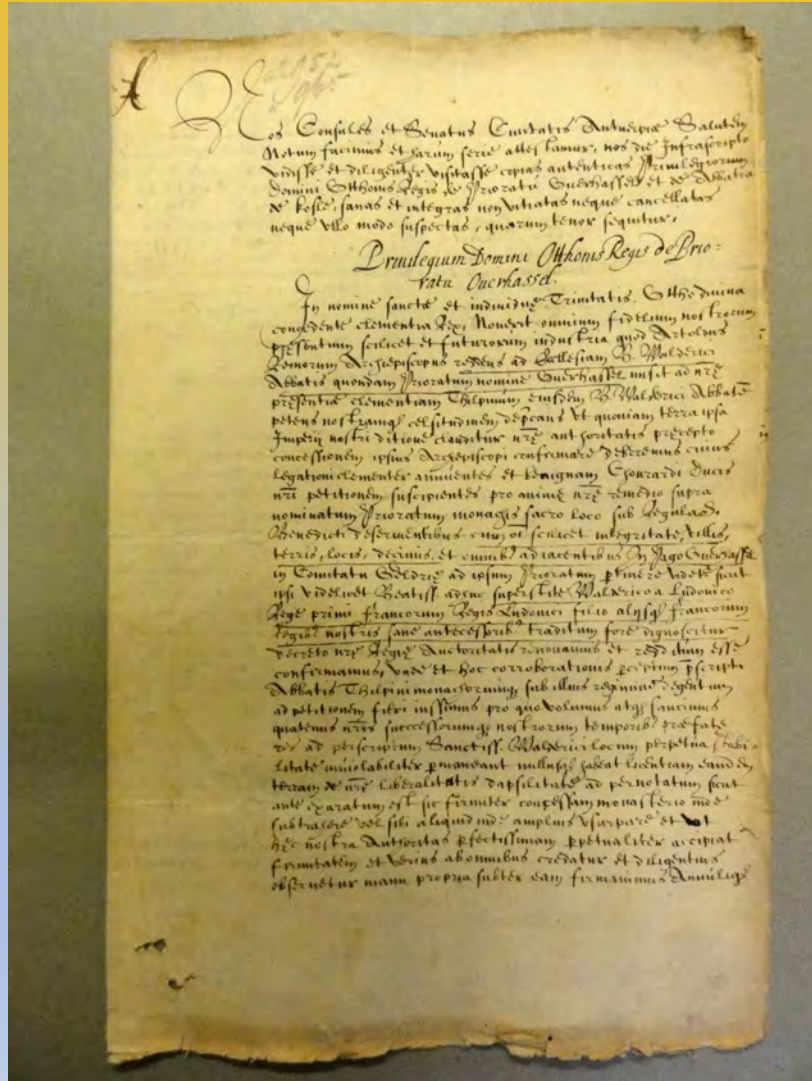
L'existence en Hollande d'un prieuré bénédictin ayant appartenu à l'abbaye de Saint-Valéry-sur-la-Mer, aujourd'hui Saint-Valéry-sur-Somme, en des temps très anciens, probablement depuis l'époque carolingienne jusqu'en 1643, n'a pu retenir l'attention des érudits picards, elle était ignorée.

La trouvaille est toute récente.

Un jeune religieux français de l'ordre de Saint-Benoît, habitant l'abbaye Saint-Paul à Oosterhout, province de Brabant en Hollande, étudiait des textes latins dans les éditions anciennes d'une *Histoire du diocèse de Ruremonde*, dans un autre ouvrage ayant pour titre : *Histoire du diocèse de Bois-le-Duc* dont dépend son abbaye. C'est dans le cours de ses lectures qu'il eut connaissance d'un prieuré bénédictin, ancienne dépendance de

- Uitgave 1935
- P. 176: “Deux moines venus de l'abbaye de Saint-Valéry , remplacés assez régulièrement tous les deux ans,”
- P. 178: “Le prieur possédait entre autres biens, 21 arpents de terre ainsi qu'une ferme appelées *de Poël*, c'est-à-dire *la Mare*”

BENEDICTIJNEN VAN VALÉRY-SUR-SOMME

- Oorkonde jaar 952 van koning Otto I
- *Nos Consules et Senatus Civitatis Antverpiae Salutem. Notum facimus et eatum seriae attestamus nos diae infrascripto vidisse et diligenter visitasse copias autenticas privilegiorum Domini Otthonis Regis ab prioratu Overhasseltetc*

Inleiding oorkonde 9 september 952

Wij Consuls en Senaat van de stad Antwerpen groeten U en verkondigen en bevestigen onverwijld dat wij op onderstaande dag gezien en zorgvuldig onderzocht hebben de originele kopieën van de privileges van de Heer en Koning Otto over de priorij Overasselt en de abdij van Kosel, heel en compleet, niet beschadigd noch doorgehaald noch op enigerlei wijze verdacht, waarvan de strekking hier volgt:

PRIVILEGE VAN DE KONING EN HEER OTTO BETREFFENDE DE PRIORIJ OVERASSELT

In naam van de Heilige en ongedeelde Drie-eenheid, Otto, koning bij genade Gods, maakt bekend aan al onze trouwe onderdanen die aan die Priorij toebehoren, zoals blijkbaar bekend is dat deze aan bovengenoemde Heilige Walrick overgedragen zijn door Koning Lodewijk, zoon van de eerste Frankenkoning Lodewijk, en door de volgende koningen van de Franken, onze voorgangers voorwaar, wordt onderscheiden. Vernieuwen en bevestigen wij met dit decreet van onze Koninklijke volmacht de overdracht.

Overasseltse goederen zijn in de 9de eeuw door Lodewijk de Duitser (806-876) aan St. Valéry geschonken of mogelijk al eerder door Karel de Grote (712-814).

Transcriptie en vertaling: Piet van Casteren, Rien van den Brand en Laurenz van der Linde

PRIORIJGOEDEREN

St. Walrick kapel

kerspelkerk

boerderij De Poel

boerderij De Schuurgraaf

Kostbaarste bezit: Tiendrecht

TIENDEN IN SOORTEN

- Grote of grove tiend, korentiend
- Kleine of smalle tiend voor erwten, bonen, gras, hooi e.a.
- Veetiend, of krijtende tiend of bloedtiend
- Tabaktiend
- Hoptiend
- Novale tiend voor nieuw ontgonnen grond

Tienden worden geheven op de opbrengsten van de grond. Het is geen grondbelasting.

TIENDRECHT

Negen tiendblokken 1743

1. Dorpse blok
2. Schonenburgse blok
3. Sleetse blok
4. Worsumse middelblok
5. Heegs Blok
6. Maasblok
7. Schatkuilse blok
8. Heijsweteringse blok
9. Heijs Overweegse blok

Zakelijk recht op opbrengst

- Verkopen
- Verpachten
- Afkopen/tiendvrij
- Vererven
- Schenken

Afschaffing Tiendwet 1907

1788 ANNA CATHARINA BROEN KOOPT DE SCHATKUIL

Schatkuilsestraat 5

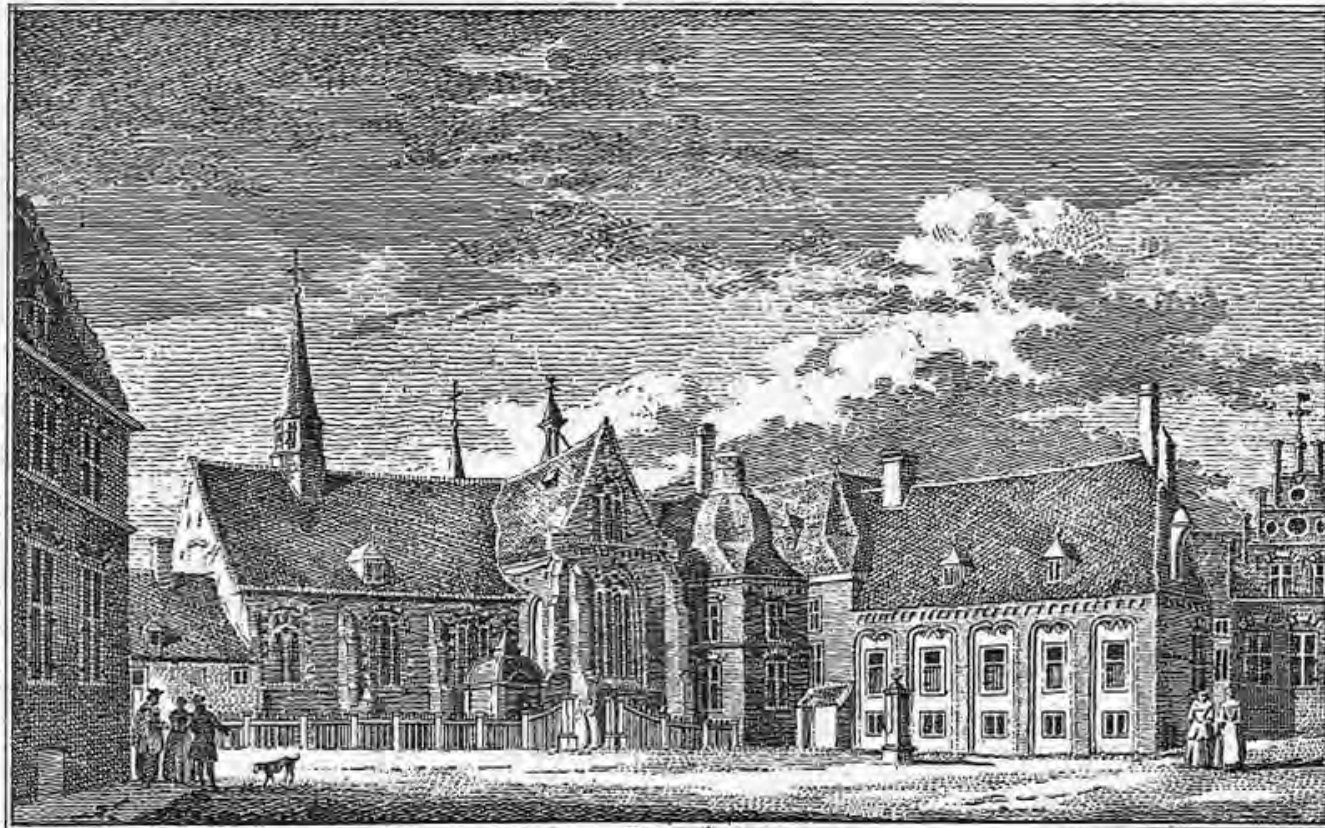
Opbrengst

- Gebouwen en grond: F 21.800
- Tiendrecht: F 35.625

Verkopers

Jan Walraven Baron de Cocq van Haefden Heere
van Wadenoijen en wijlen Vrouwe Johanna
Christina Agnes Baronesse van Delen tot Lent

CISTERCIËNZERINNEN VAN GRAEFENTHAL

J. de Beijer del.

't Klooster genaamt NIEUWKLOOSTER op de binnenplaats te sien.

Recht van Londen fec. 1758.

- 1248 stichting in Asperden bij Goch door graaf van Gelre
- Vallis comitis – dal van de graven
- Nijclooster, Nieuwklooster
- 1258 Pastoor Ricolf van Overasselt schenkt zijn bezittingen op Worsum aan Graefenthal

Grafbeeld graaf Otto II van Gelre

BOERDERIJEN VAN GRAEFENTHAL

1. De Munnikhof 33 mrg
2. De Worsumsche Hof 34 mrg
3. De Heidsche Hof 30 mrg
4. De Ewijksche Hof 50 mrg

ADELLIJKE FAMILIES 15DE EN 16DE EEUW

15de eeuw

- Van Merwick
- Van Groesbeeck
- Van Beers
- Tengnagel
- Boll
- Pieck van Sleetburg

16de eeuw

- Van Lockhorst
- Van der Moelen*
- Steenhuijs
- Van Brempt
- Van Eck
- Van Erp
- Van Lennep
- Van Bommel
- Van Chanu

* Willem van der Moelen en Magdalena van Lockhorst

RIDDERGOED DE HEEGT

- 1453 Arnt van Beers
- 1509 Herman van Brempt
- 1556 Willem van Chanu & Anna van Brempt
- 1614 Hans Willem van Randwijck
- 1648 Johan van der Moelen & Mechteld van Randwijck
- 1697 A E Rengers & Sophia van der Moelen
- 1718 David ten Hove
- Willem Munter & W E ten Hove
- A C W Munter
- 1852 openbare veiling

RIDDERGOED SLEEBURG

Kaart 1586

- 14de eeuw Pieck van Sleenburg
- Gijsbert Boll & Margriet van Merwick
- 1460 Nicolaas Vijgh & M van Merwick
- Geertruid Vijgh, Vrouwe van Ubbergen
- 1648 Johan van der Moelen & Mechteld van Randwijck
- 1697 A E Rengers & Sophia van der Moelen
- 1718 David ten Hove
- Willem Munter & W E ten Hove
- A C W Munter
- 1852 openbare veiling

Minuutplan Sleetburg ca. 1820

- Grachteiland B200
- Gracht B199
- Kleine Sleetburg B201
- Grote Sleetburg B198
- Laan richting dorp B207

LEENGOEDEREN 1677 IN OVERASSELT

Leengoederen van Johan van der Moelen en Mechteld van Randwijck

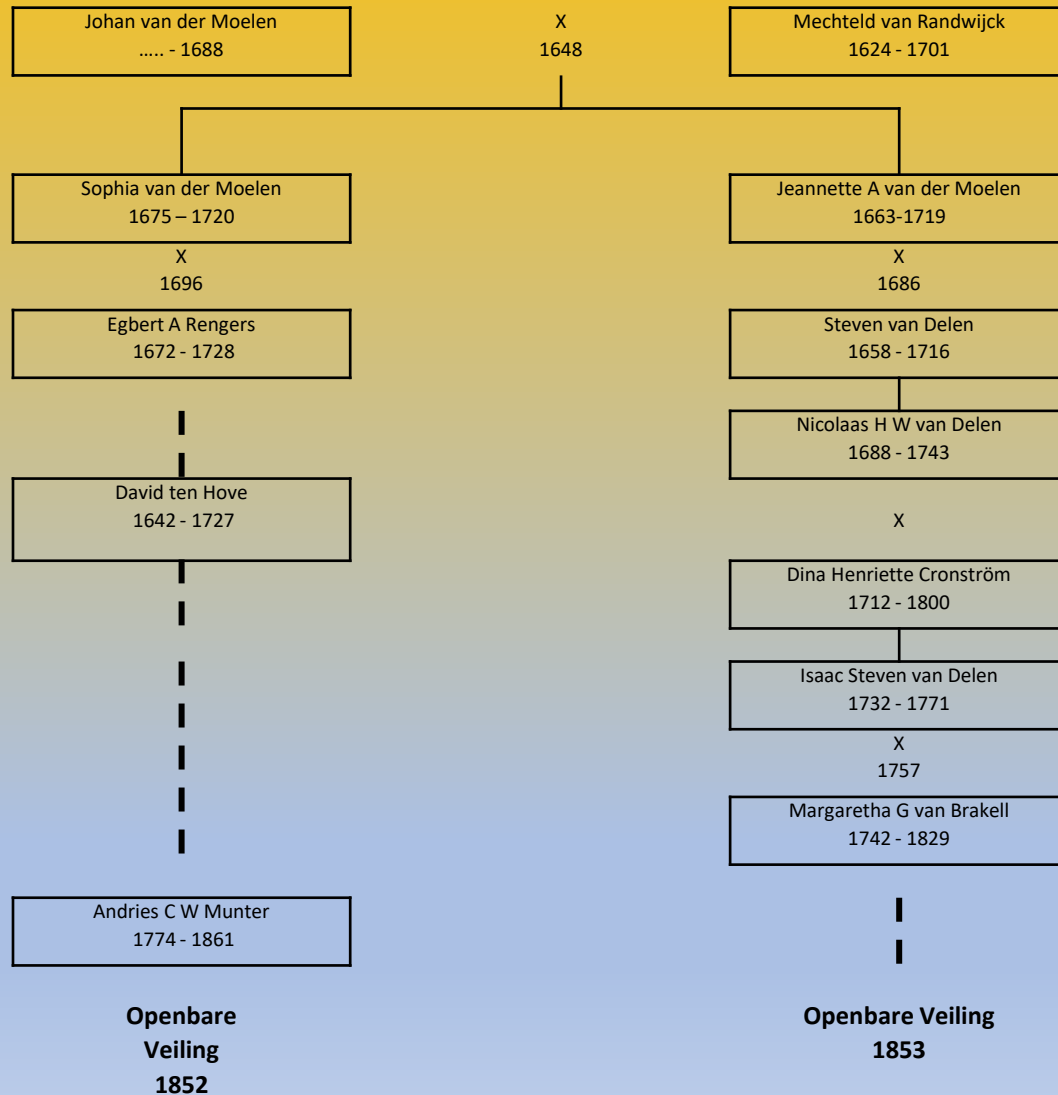
Havezate Huys te Overasselt	Havezate Sleeberg	Havezate Schoonenberg
1. Huys te Overasselt 2. Het Duyfhuys 3. Den Bakelaer 4. Den Meulenberg	1. Bouwhof Sleetburg 2. Heegsen Hoff 3. Den Puell 4. De Schuirgraeff	1. Huys op Schonenburg 2. Het Rodt 3. Den Gaelense camp 4. Gaasselt

Latere uitbreidingen: Schatkuil, Munnikhof, Heidschen Hof, Worsumsche Hof, Ewijkse Hof, Den Tempel

REFORMATIE EN PROTESTANTEN AAN DE MACHT

- 1517 Maarten Luther spijkt zijn stellingen op de deur van de slotkerk van Wittenberg
- 1568 Begin 80-jarige oorlog met onthoofding in Brussel van de graven Horne en Egmont
- 1581 De Staten Generaal van de Verenigde Nederlanden verklaart zich onafhankelijk met het Plakkaat van Verlatinge
- Johan van der Moelen en zijn zonen strijden aan de zijde van Willem van Oranje
- 1591 Maurits verovert Nijmegen. Grave wordt ingenomen 1602
- Verbod van de Rooms Katholieke godsdienst
- 1608 Pastoor van Overasselt, Petrus van Aken, bekeert zich en wordt de eerste predikant
- 1643 Hans Willem van Randwijck en Joost Vleming kopen de priorijgoederen
- 1648 einde 80-jarige bevrijdingsoorlog tegen de Spanjaarden
- 1648 Huwelijk Johan van der Moelen en Mechteld van Randwijck
- 1672 Rampjaar. Franse bezetting. Bouw RK schuurkerk.
- 1676 Fransen brandschatten Huijs te Overasselt
- 1678 Vrede van Nijmegen. Reformatie keert terug.
- 1693 Mechteld van Randwijck koopt de kloostergoederen van Graefenthal
- 1835 Waterstaatskerk op Schoonenburg
- 1848 Grondwet regelt godsdienstvrijheid
- 1891 Parochiekerk Hoogstraat

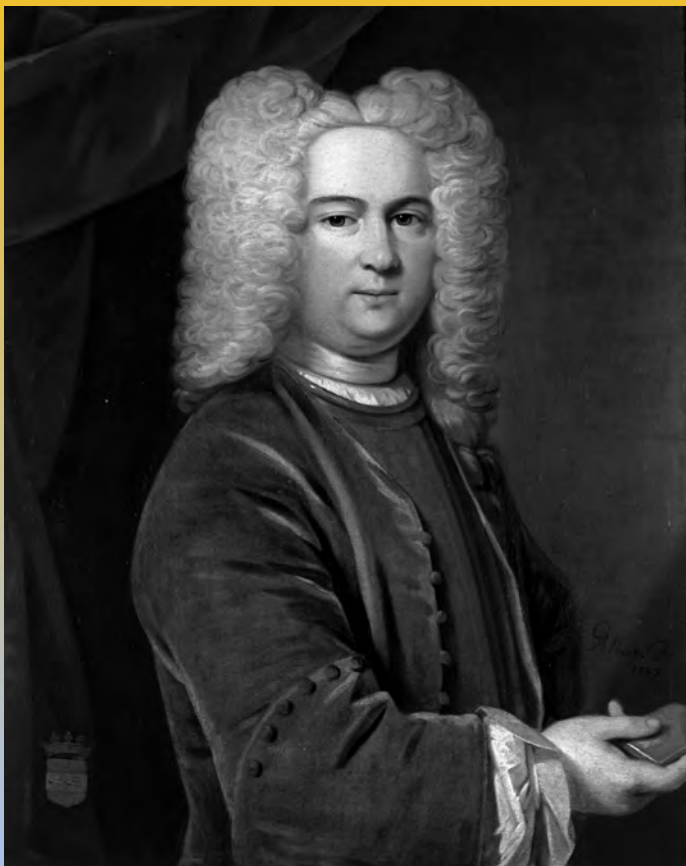
VAN ADEL NAAR PATRICIËRS EN BURGERS

- Vastgoed verdeeld over twee dochters
- Heerlijkheid Sleeberg 1718 naar David ten Hove. Veiling door A C W Munter in 1852
- Heerlijkheid Schoonenburg via Van Delen en Van Brakell. Veiling in 1853.

Einde grootgrondbezit adel en patriciërs 1852/1853

Heer en Vrouwe van Schoonenburg

Nicolaas Hans Willem van Delen (1688-1743)

Dina Henrietta Cronström (1712-1800)

PATRICIËRS

Wendela Eleonora ten Hove (1750-1814)

Andries Cornelis Willem Munter (1774-1861)

DANK
VOOR
UW
AANDACHT